۱۰ به‌مناسبت ولادت امام رضا(ع) در گفت‌وگو با حجت‌الاسلام والمسلمین ریاضت ابعاد شخصیتی این امام همام را بررسی کرده‌ایم

پیشـــوای مهربـانـی‌ها

یک روز در خانه موزه دکتر معین و محمدعلی امیرجاهد که دیوار به دیوار هم در منطقه ۱۴ تهران قرار دارند

روزگار سپری شده مهین پرنیان و محمد معین

آذر مهاجر

ادبیات و هنر

قدم زدن در خانه‌ای که روزگاری نه چندان دور، مردی ادیب و فرهیخته با خانواده‌اش در آن زندگی می‌کرده و همان جا یکی از مهم‌ترین فرهنگ‌های زبان فارسی را گردآوری و تدوین کرده است، احساس قابل توصیفی نیست. باید از پله‌های آجری خانه بالا بروید، به حیاط و اتاق‌ها سر بزنید، لوازم خانه را ببینید و تجسم کنید کسی مانند دکتر محمد معین در جایی که حضور دارید، نفس کشیده، کار و مطالعه و زندگی کرده تا احساس متفاوتی از بودن در خانه موزه دکتر معین و پدر همسرش محمدعلی امیرجاهد داشته باشید.

باید همچنان که در خانه‌اش راه می‌روید به یاد بیاورید محمد معین، سال ۱۲۹۷ در محله زرجوب شهر رشت متولد شده و به فاصله سه روز پدر و مادرش دار فانی را وداع گفتند. محمد اما مسیر طولانی تا رسیدن به خانه انتهای خیابان بایزید بسطامی در منطقه ۱۴ فعلی شهر تهران را پیمود و در این خانه بود که فرهنگ معروف دکتر معین را جمع‌آوری کرد؛ همان مجموعه شش جلدی که عمرش کفاف نداد ویرایش نهایی آن را به انجام برساند و دکتر سید جعفر شهیدی، کار ناتمامش را به اتمام رساند.

مورد عجیب دکتر معین

در آستانه درگذشت دکتر محمد معین بد نیست بدانیم او متولد سال ۱۲۹۷ بود و سال ۱۳۰۴ مدرک کلاس ششم ابتدایی را دریافت کرد. بله درست حساب کردید؛ دکتر معین در هفت سالگی، وقتی بچه‌ها تازه مدرسه را آغاز می‌کنند موفق شد دوره ابتدایی را تمام کند. در نتیجه اگر بدانیم در ۱۳ سالگی به دانشکده ادبیات دانشسرای عالی راه یافت که ادبیات و فلسفه بخواند و سه سال بعد یعنی در ۱۶ سالگی مدرکش را گرفت، تعجب نخواهیم کرد.

محمد معین ۱۷ ساله را تصور کنید که در دبیرستان شاهپور اهواز دبیری کرد، دوره روان‌شناسی علمی، خط‌شناسی، قیافه‌شناسی و مغزشناسی را فرا گرفت و سال ۱۳۱۸ وارد دوره دکترای زبان و ادبیات فارسی شد. سه سال بعد محمد معین به عنوان اولین دکترای ادبیات فارسی در ایران فارغ‌التحصیل شده بود.

در نیمه‌های سال ۱۳۲۱ بود که زندگی دکتر محمد معین با خانه موزه‌ای که این روزها در انتهای خیابان بایزید بسطامی در منطقه ۱۴ تهران به نام اوست، پیوند خورد. دکتر معین با مهین پرنیان امیرجاهد، دومین دختر محمدعلی امیر جاهد که از مشاهیر موسیقی ایران است، ازدواج کرد و صاحب خانه‌ای شد که دیوار به دیوار خانه پدر همسرش قرار دارد و حالا این دو خانه یکی شده‌اند.

سال ۱۳۲۴ دکتر محمد معین همکاری با علامه علی‌اکبر دهخدا را آغاز کرد و دی ۱۳۲۶ به ریاست سازمان لغتنامه منصوب شد. دو دهه بعد در سال ۱۳۴۵ دکتر محمد معین، ریاست کمیسیون ادبیات و هنر را در اولین کنگره بین‌المللی ایران‌شناسی در تهران به‌عهده گرفت و در آذرماه همان سال برای شرکت در یک کنفرانس به ترکیه رفت و بعد از یک هفته وقتی به ایران برگشت از خستگی بیهوش شد و سپس به اغما رفت! این اغما پنج سال طول کشید و بالاخره دکتر معین ۱۳ تیر ۱۳۵۰ دار فانی را وداع گفت.

اینجا چه خبر است؟

اهدای مدال امیرجاهد به حسین علیزاده

خانه دکتر معین و پدر همسرش، اگرچه ماهیت موزه‌ای دارد اما اصلا آرام و ساکت نیست؛ رفت‌وآمد هنرجویان و صدای سازهای مختلف روح تازه‌ای به آن داده. به یاد مهین پرنیان امیرجاهد که مرغ و خروس نگهداری می‌کرد، گوشه حیاط چند اردک نگهداری می‌شود و روی یکی از دیوارهای حیاط کاشی‌های آبی کوچکی نصب شده که روی هرکدام نام یکی از مشاهیر کشورمان حک شده‌است. این کاشی را استاد حسین مدنی، پدر شهید مدنی می‌سازد که کوره سفالگری دارد و خودش کاشی را می‌پزد و نصب می‌کند.

در طول سال برنامه‌های فرهنگی هنری متنوعی درخانه‌موزه دکتر معین برگزار می‌شود؛ از بزرگداشت و جشن‌تولد آهنگسازان کشورمان ازجمله حسین علیزاده، محمد سریر، ناصر چشم‌آذر و دیگران گرفته تا برگزاری جشنواره موسیقی امیرجاهد که دور سومش به‌زودی فراخوان می‌دهد.

وصیت نیما یوشیج به دکتر معین

روی دیوار پذیرایی خانه، وصیت‌نامه نیما یوشیج را به دیوار کوبیده‌اند. سندی وجود ندارد که گواهی بدهد نیما یوشیج و دکتر محمد معین از نزدیک همدیگر را می‌شناختند یا ملاقاتی بین آنها صورت گرفته اما بر اساس وصیت‌نامه نیما یوشیج، تمام اشعار و دست‌نوشته‌های او در اختیار دکتر محمد معین قرار گرفته‌است. پدر شعر نوی ایران در وصیت‌نامه‌اش متذکر شده که این نوشته‌ها باید به دکتر معین برسد حتی اگر خودش نخواهد. گویا چنین شده اما سندی در دست نیست که دکتر معین با دست‌نوشته‌ها چه کرده‌است.

از استاد معین تا شهرزاد دیوانسالار

خانه‌ای که امروز به نام خانه موزه دکتر معین می‌شناسیم در واقع دو خانه دیوار به دیوار است که حالا دیوار بین دو خانه برداشته شده؛ یکی از آنها آجری است با طاق ضربی، آجرچینی و معماری پهلوی اول که متعلق است به محمدعلی امیرجاهد، استاد موسیقی که پدر همسر دکتر معین بود. جاهد، نظامی بود و عنوان امیر در نام خانوادگی‌اش را از سال‌ها حضور در ارتش آن دوران به دست آورده بود. امیرجاهد، مهین پرنیان را که به همسری دکتر معین درآورد، با داماد ادیبش همسایه شد. خانه دوم که آجرچین است اما بالکن و بهار خواب دارد و کمی بزرگ‌تر و مدرن‌تر از خانه امیرجاهد است برای زندگی مهین پرنیان و دکتر معین ساخته شد و فرهنگ معین در همین خانه تدوین شد.

سال ۱۳۸۵ شهرداری تهران این دو خانه را خرید، دیوار حیاط را برداشت و به جای آن یک چارچوب نمادین در حیاط ساخت. مرمت و بازسازی بنا انجام شد، اما در دوره‌های مختلف از آن به عناوین مختلف بهره‌برداری شد، مثلا برای آموزش زبان انگلیسی یا گردهمایی مداحان تا این‌که سال ۱۳۹۲ مدیریت جدید این خانه موزه مهدی سبحانی، آن را به بزرگ‌ترین مرکز تخصصی آموزش ادبیات و موسیقی در شرق تهران بدل کرد.

حالا اتاق‌های این دو خانه تبدیل شده به کلاس درس و برای هر کلاس اسم یکی از مشاهیر ادب و هنر ایران را در نظر گرفته‌اند؛ کلاس جلیل شهناز، محمد نوری و...

گاهی هم پیش می‌آید که این خانه مکانی می‌شود برای فیلمبرداری. نماهای مربوط به خانه قباد و شهرزاد در اتاق دکتر محمد معین تصویربرداری شده‌است. بخش‌هایی از سریال سرزمین کهن و دنگ‌وفنگ روزگار و نیز فیلم اکسیدان و ۲۱ روز بعد در همین خانه تصویربرداری شده‌است.

دیدنی‌های خانه‌موزه دکتر معین

به‌جز معماری خانه و فضای دلنشین آن، لوازم شخصی دکتر معین و استاد امیرجاهد مهم‌ترین بخش‌های تماشایی این خانه محسوب می‌شوند اما نه همه چیز آن. در این خانه می‌توانید کتابخانه قدیمی استاد معین را ببینید و همین طور کشوهای مخصوص فیش‌برداری را که برای تدوین فرهنگ دکتر معین استفاده می‌شد. دو درخت قدیمی در حیاط خانه هست که چند باری فروافتاده‌اند اما با کابل‌های ضخیم مهار شده‌اند.

روی دیوارهای خانه می‌توان عکس‌ها و تصاویر متعددی دید؛ از عکس‌های دوران جوانی امیرجاهد و دکتر معین گرفته تا یک جشن عروسی در حیاط خانه امیرجاهد. کارت عروسی دکتر معین هم در یکی از ویترین‌ها در معرض تماشا قرار گرفته‌است و نیز چند تابلو اثر محمدعلی موید‌الدین روی دیوار راه‌پله‌ها به چشم می‌خورد که وقتی هنرمند بیشتر از ۹۰ سال از عمرش گذشته بود، آنها را کشیده و شامل ۱۷ تصویر از نامداران هنر و ادبیات کشورمان است. تمبر یادبود امیر جاهد، دکتر معین و دیگر هنرمندان موسیقی و ادبیات هم قاب و به دیوار این خانه آویخته شده‌است. یکی از دیدنی‌های این خانه‌موزه، مدال امیرجاهد است که از کشور فرانسه گرفته و حالا مدیران موزه، مشابه آن را ساخته‌اند و به هنرمندان هدیه می‌دهند.

واقعه

خالق اولین اپرای ایرانی

۱۲ تیر سالروز درگذشت میرزاده عشقی است

سید محمدرضا کردستانی، با تخلص میرزاده عشقی، شاعر و روزنامه‌نگار مطرح عصر مشروطه بود. در زندگی میرزاده آن‌قدر اتفاقات جذاب و جالب توجه هست که می‌توان چندین صفحه روزنامه را به آن اختصاص داد. همین‌که او شاعری روزنامه‌نگار بوده، خود می‌تواند سرآغاز خاطرات خواندنی بسیاری باشد یا مرگ دراماتیک او که در خانه مسکونی‌اش جنب دروازه دولت، سه راه سپهسالار، کوچه قطب‌الدوله هدف گلوله عوامل نظمیه (شهربانی) قرار گرفت.

اما یکی از نکات جالب‌توجه زندگی میرزاده عشقی این است که او خالق اولین اپرای ایرانی است. میرزاده اپرا را «نمایش تمام‌آهنگی» نامید و اولین نمایش تمام‌آهنگی ایرانی را در عزای نیاکان و تاریخ شکوهمند پارسی ساخت. او از این نمایش تعبیر به «نشانه دانه‌های اشک خود بر کاغذ» داشت که «در عزای مخروبه‌های نیاکان بدبخت» ریخته است. او این منظومه را سال ۱۳۳۴ قمری هنگام مسافرت از بغداد به موصل و دیدار از شهر بزرگ مدائن (تیسفون) سرود و سال ۱۲۹۹ برای نخستین بار در شهر اصفهان و در سال ۱۳۰۰ در سالن گراند هتل تهران روی صحنه برد. عشقی در جایی گفته بود: «در استانبول مکرر ادبای عثمانی به من اظهار کردند: خیلی غریب است! ایران که از سرچشمه‌های ادبیات دنیاست اپرا ندارد. آن اظهارات بالاخره احساسات و طبع ناچیز مرا در ترتیب اپرایی به زبان فارسی موظف نمود.»

صحنه نخست اولین اپرای ایرانی این چنین بود:

پرده بالا می‌رود و تماشاچیان ویرانه‌ای را که یکی از عمارت‌های سلطنتی دربار شهریاران ساسانی در مدائن است، می‌بینند: چند گور در زمین، ستون‌های درست و نیمه‌مانده و تندیس‌ها در آن دیده می‌شود؛ خلاصه منظره آن پرده بسیار اسرارانگیز به چشم می‌آید! اینجاست که خود میرزاده عشقی وارد شده و با کمال شگفتی در کار تماشای پرده و در حال تاثر و آه کشیدن است! و با آهنگ مثنوی می‌خواند:

این در و دیوار و دربار خراب
چیست یارب وین ستون بی‌حساب؟
این بود گهواره ساسانیان
بنگه تاریخی ایرانیان
قدرت و علمش چنان آباد کرد
ضعف و جهلش اینچنین بر باد کرد
ای مدائن از تو این قصر خراب
باید ایرانی زخجلت گردد آب

کاغذ اخبار

دومین جشنواره جمالزاده در فضای مجازی

سایه سنگین کرونا، رویدادهای زیادی را به فضای مجازی فرستاده ازجمله اختتامیه دومین دوره جایزه جمالزاده که ۱۴ تیرماه همزمان با روز قلم ساعت ۲۱ برگزار می‌شود. مهر به نقل از محمد معماریان، دبیر اجرایی این جایزه نوشت: در این مراسم قدرتا... نوروزی شهردار اصفهان، محمد عیدی معاون فرهنگی شهردار اصفهان و رئیس سازمان فرهنگی اجتماعی ورزشی شهرداری اصفهان و مجید قیصری دبیر ادبی جایزه جمالزاده سخنرانی می‌کنند.

اعلام اسامی برندگان نهایی این دوره از جایزه طبق روال مورد انتظار از بخش‌های اصلی برنامه است که با توجه به عدم حضور برگزیدگان در مراسم، پس از پایان جشنواره جوایز نقدی به همراه تندیس و لوح افتخار از سوی دبیرخانه جشنواره برای آنها ارسال می‌شود.

دبیر اجرایی دومین دوره جایزه جمالزاده به انتشار نشریه و مجموعه آثار برگزیده این دوره از جشنواره پس از پایان برگزاری، اشاره کرد و نوید اعلام فراخوان دوره سوم جایزه در سال جاری را داد. علاقه‌مندان می‌توانند، مراسم اختتامیه دومین دوره جایزه جمالزاده را در صفحات مجازی در آپارات و صفحه جایزه جمالزاده به نشانی jamalzadehaward دنبال کنند.

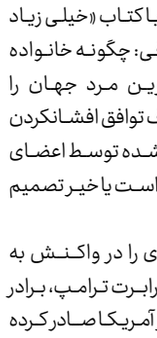

توقف انتشار کتاب برادرزاده ترامپ

یک قاضی در نیویورک انتشار کتاب افشاگرانه نوشته مری ترامپ، برادرزاده رئیس جمهور آمریکا را تا رسیدگی به پرونده در جلسه دادگاه ممنوع کرد.

لابد در جریان کش‌وقوس‌های کتاب مری ترامپ هستید و می‌دانید که رئیس جمهور آمریکا از انتشار این کتاب به‌شدت ناراضی است.

به‌تازگی ایسنا به نقل از نیویورک تایمز خبر داده که انتشار کتاب «خیلی زیاد و همیشه ناکافی» که طبق اعلام پیشین باید ماه آینده، ۲۸ جولای (هشتم مرداد) توسط انتشارات سایمون و شوستر منتشر شود، با دستور یک قاضی در منطقه داچس ایالت نیویورک به‌صورت موقت متوقف شد. قرار است در دادگاهی که روز ۱۰ جولای برگزار می‌شود درباره این‌که آیا کتاب «خیلی زیاد و همیشه ناکافی: چگونه خانواده من خطرناک‌ترین مرد جهان را ساخت» برخلاف توافق افشانکردن اطلاعات امضاشده توسط اعضای خانواده ترامپ است یا خیر تصمیم گرفته‌شود.

قاضی این رای را در واکنش به شکایت جدید رابرت ترامپ، برادر رئیس‌جمهور آمریکا صادر کرده که چند روز پیش برای جلوگیری از انتشار کتاب افشاگرانه نوشته برادرزاده‌اش، مری ترامپ مطرح کرده‌بود.